

Enskild motion

Motion till riksdagen 2017/18:2256

av **Anette Åkesson m.fl. (M)**

Kommunikation i hela landet – ökad fiberutbyggnad och bättre mobiltäckning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör tas fram en strategi för att påskynda utbyggnaden av fiber utanför tätorter och småorter och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna möjligheten till konkurrens mellan lokala och nationella aktörer som historiskt har visat sig främja utbyggnad och låga slutkundspriser och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning av hur monopolsituationer i ägandet som motverkar samhällsnyttan av it-infrastruktur kan motverkas och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör följa slutsatsen i slutbetänkandet SOU 2014:21 om att bredbandsbolag likt elbolag i vissa fall ska kunna beviljas undantag från lokaliseringsprincipen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör tas fram mobiltäckningsmål som anger täckningsgrad av geografisk yta (för både datatjänster och taltjänster) som kan tillföras till bredbandsstrategin, så att även exempelvis vägsträckor inkluderas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Sverige är idag ett uppkopplat samhälle även om offentlig sektor tyvärr halkat efter i förhållande till andra länder. Den tekniska utvecklingen går snabbt och allt mer börjar fördelarna med digitalisering och automatisering få genomslag, både inom offentlig sektor och det privata näringslivet. Även privatpersoner har växande behov. Tack vare smarta telefoner krävs både bättre mobiltäckning och utbyggt bredband. Konsumenter förväntar sig att mobila enheter kan användas överallt där de är. Fler tjänsteområden ställer höga krav på säkerhet och tillförlitlighet, allt mer data lagras i molntjänster, tv

och film ses på streamade tjänster och en ökad allmän digitalisering i samhället leder till en ökad efterfrågan av bredband. Detta påverkar kraven och förväntningarna på utbyggnaden av fiber och är positivt då det finns ett stort engagemang och även betalningsvilja hos alla inblandade.

Sverige är samtidigt ett stort land och har en låg befolkningstäthet. Vi har därför en större utmaning än de flesta andra europeiska länder. Följdriktigt har regeringen justerat målen för bredbandsutbyggnaden. Den nya strategin vässar målet till att 95 % (tidigare: 90 %) av alla hushåll och företag bör ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s år 2020, något vi tidigare efterlyst. Vidare bör hela Sverige år 2023 ha tillgång till stabila mobila tjänster av god kvalitet och år 2025 bör hela Sverige ha tillgång till snabbt bredband. Det sistnämnda specificeras genom tre teknikneutrala delmål (98 % tillgång till 1 Gbit/s, 1,9 % tillgång till 100 Mbit/s och resterande 0,1 % till 30 Mbit/s) med förbehållet att det räcker att det finns i närheten. Ett skäligt erbjudande för anslutning ska finnas. En fråga man kan ställa sig är varför man har mål som ”bör” nås, istället för ”ska” nås.

Vad gäller täckning ligger Sverige bra till i internationella jämförelser och utbyggnaden fortsätter. Enligt PTS mobiltäcknings- och bredbandskartläggning 2016 hade 71 % av alla hushåll och företag i Sverige i oktober 2016 tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s, en ökning med 5 procentenheter från året innan. Men tillgången är inte jämt fördelad i landet: 78 % av hushållen i tätort eller småort har tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s, motsvarande andel i områden utanför tätort och småort var 22 %. Vi är på väg att få en allt större digital klyfta mellan stad och land i Sverige, något som även Riksrevisionen tar upp i rapporten Bredband i världsklass?

Tillgången till fast bredband via fiber har ökat med 5,6 procentenheter. Ökningstakten utanför tätort och småort är tyvärr inte lika hög, tillgången har ökat med 1,5 procentenheter från oktober 2015 till oktober 2016. Men siffrorna är inte helt jämförbara med föregående år p g a att SCB har ändrat indelningen så att 60 000 färre hushåll nu finns utanför tätort och småort.

Gällande Skåne hade 63,0 % av hushållen tillgång till fiber (jämfört med rikets 66,4 %) medan ökningstakten var den fjärde största i landet med +7,3 procentenheter. Däremot har endast 10,3 % av hushållen utanför tätort och småort i Skåne tillgång till fiber, vilket t o m är en minskning jämfört med året innan. Det finns bara två län som har sämre siffror för landsbygden än Skåne: Uppsala och Stockholm.

PTS presenterade tre nyckelfaktorer i sin rapport Uppföljning av regeringens bredbandsstrategi 2017 gällande investeringar: marknadsaktörernas strategi och överväganden, slutkundernas efterfrågan och betalningsvilja samt hur befintlig utbyggnad påverkar framtida investeringar. Åren 2011–2016 var det Telia, IP-Only, Telenor (Bredbandsbolaget), Comhem och stadsnäten som investerade i fast bredbandsinfrastruktur, där Telia är största aktör men stadsnäten tydlig tvåa. För att nå målet till år 2020 förutsätts investeringar på samma nivå som de senaste två åren – vilket är en högre investeringsnivå än PTS prognos. Den mest sannolika investeringsnivån beräknas i år vara 2 procentenheter lägre än förra året. Det betyder att det kommer att krävas en del för att nå målet. PTS nämner ökad samverkan och upprivande av hinder för att nå målet, liksom en fortsatt stark efterfrågan och hög betalningsvilja hos slutkunderna.

Acreo utförde vintern 2016/17 en studie om bredbandspriser i Sverige 2017. Vad gäller marknadsstrukturen finns det fyra typer av aktörer: privata oberoende kommunikationsoperatörer (KO), privata KO som direkt eller indirekt ägs av en stor

tjänsteleverantör, kommunägda KO samt kommunägda stadsnät. Kommunernas nät är oftast öppna nät, de privata kan vara både öppna eller vertikalintegrerade (d v s erbjuder även internettjänster till slutkund). Det visar sig att nät med ett större antal tjänsteleverantörer i snitt har lägre pris än dem med färre leverantörer. Skillnaderna kan vara relativt stora (i snitt mer än 100 kr/månad för 100 Mbps). Jämfört med 2012 har antalet tillgängliga tjänsteleverantörer ökat och priserna sjunkit. Det finns indikationer på att konkurrens inte bara finns mellan olika tjänsteleverantörer utan också mellan KO. De flesta nät har nu ett stort utbud leverantörer vilket tidigare inte varit fallet. Det konstateras att den öppnanätmodellen som stadsnät har använt inte bara har lett till ökad konkurrens på dessa nät utan även gjort den till en modell som även privata nätägare börjat tillämpa. Slutligen konstateras att bredbandsmarknaden är i ständig utveckling och att det finns en tydlig trend: ju fler aktörer det finns, desto lägre är priserna.

OECD konstaterade i november 2015, "Development of high speed networks and the role of municipal networks", att konkurrenssituationen mellan de lokala bredbandsnäten bidrar och de nationella aktörerna har varit avgörande för den positiva utvecklingen i Sverige. Vi är ett av världens bästa länder på bredbandsutbyggnad och har samtidigt de lägsta slutkundspriserna. OECD-rapporten visar även att de privata aktörerna ökar sina investeringar där det finns konkurrens från de lokala näten. Kommunalt ägda stadsnät och andra lokala nät tränger alltså inte undan infrastrukturinvesteringar utan driver fram dem. Vilket kan sägas ha bekräftats av Acreo. Det är därför viktigt ur ett nationellt perspektiv att konkurrensen fortsatt främjas och att även de lokala näten har goda förutsättningar. Inte minst eftersom Riksrevisionen bedömer att det föreligger en del konkurrensproblem på marknaden som försvårar bredbandsutbyggnaden.

Det gäller att säkerställa sund konkurrens på bredbandsmarknaden även efter utbyggnadsskedet. Samhället blir allt mer beroende av kommunikation över fibernätet. Vi vet att en marknad som präglas av såväl kommunalt ägda bredbandsaktörer som nationella aktörer varit framgångsrik. Vi har sett en liknande utveckling på elmarknaden där kommunalt ägda energibolag generellt sett har lägre priser än de nationella aktörerna vilket skapar en sund konkurrens och håller slutkundspriserna nere. Därför är det långsiktigt viktigt att även lokala aktörer på bredbandsmarknaden får förutsättningar att konkurrera på lika villkor som nationella.

Vad gäller infrastruktur ägs den grundläggande infrastrukturen i Sverige som exempelvis järnvägsräls och elledningar av det offentliga medan konkurrensutsättning sker i själva utbudet till kund. Så är det inte inom telekom. Historiskt har det inte varit något problem då det fanns olika tekniker som konkurrerade med varandra. Men nu har utvecklingen lett till att det är fiber som är basen för både mobilt och fast bredband. Och där har vi i stor utsträckning monopolsituationer.

En monopolsituation med en kabel in till varje hus för fast bredband behöver inte vara ett problem. Även om EU anser att det ska konkurreras på lägsta nivå i värdekedjan så är det sättet att se på konkurrens tveksamt i ett så glesbeott land som Sverige. Det är till exempel inte heller något som tillämpas för annan infrastruktur som elektricitet. Det är snarare provocerande att det läggs statliga bidrag på att olika aktörer samtidigt bygger ut parallella nät. Däremot torde det ur konkurrensperspektiv vara mer angeläget att säkra konkurrensen i själva näten, så att konsumenten själv kan välja leverantör av olika tjänster.

Samhällsnyttan och servicen till medborgaren är syftet med offentlig verksamhet och konkurrensutsatta marknader är normalt de som levererar bäst. Elektroniska

kommunikationer är en allt viktigare samhällsfunktion, på många sätt likt exempelvis transporter och energiförsörjning. Marknaden för bredband mot kund bör kännetecknas av öppenhet med en mångfald av aktörer med ökad samhällsnytta som resultat. Det gynnar slutkunden. Därför anser vi att regeringen bör utreda hur monopolsituationer i ägandet av bredbandsinfrastruktur som motverkar samhällsnyttan kan stävjas. En sådan utredning ska även ta upp frågan om respektive hur krav kan ställas på ägare till nät att också sträva efter 2020-målen. Då kan man följa utvecklingen och se om de av PTS framtagna reglerna bidrar till bättre förutsättningar för en väl fungerande marknad.

Kommunerna har olika roller som mark- och fastighetsägare, tillståndsgivare och som innehavare av planmonopolet men även som ansvariga för den strategiska utvecklingen av sitt geografiska område. Kommuner bygger själva ut nät, exempelvis genom stadsnät, och bidrar så till den positiva utvecklingen. De är betydelsefulla aktörer. Då man ofta även bygger ut infrastrukturen i glesbygd så kommer man nära kommungränsen. I det fall man skulle kunna tillgodose en mindre ort på andra sidan kommungränsen är man idag begränsad genom kommunallagens lokaliseringsprincip. Här skiljer sig telekominfrastrukturen från annan infrastruktur, till exempel gör ellagen undantag för att man på ett effektivt sätt ska kunna ta hand om elleverans till medlemmar i annan kommun. Det är positivt att regeringen har gett PTS i uppdrag att se över förutsättningarna för undantag från lokaliseringsprincipen men vi vill ändå framhålla att intentionen bör vara att följa slutbetänkandets slutsats att bredbandsbolag likt elbolag i vissa fall ska kunna beviljas undantag från lokaliseringsprincipen.

Människor är mobila och förväntar sig kunna nyttja sina mobiltelefoner överallt. Dessutom finns det allt fler tjänster som är mobila och som kräver mobiltäckning, inte minst inom kommunal verksamhet som hemtjänsten. Det är positivt att utbyggnad sker samt att yttäckningen förbättrats, även på glesbygden. Pålitlig mobiltäckning är en förutsättning för att kunna bo och känna sig trygg i hela landet och allmänheten ska kunna förlita sig på de täckningskartor som operatörerna anger i sin marknadsföring.

PTS mobiltäcknings- och bredbandskartläggning 2016 gör en tydlig skillnad mellan tillgång till bredband och telefoni vid fasta punkter och den s k yttäckningen för mobilt bredband (datatjänster) och mobiltelefoni (taltjänster). Den sistnämnda närmar sig 100 % i många län, men uppgår till 85 % för landet totalt – ingen ökning sedan året innan. Utbyggnad sker nu i län med relativt sett låg täckning. Att ingen ökning skett totalt sett är bekymmersamt, eftersom taltjänster med mobiltelefoni är allt viktigare när de fasta kopparledningarna monteras ner.

Däremot ökar yttäckningen av mobiltäckning för datatjänster. Mobilnät som medger 10 Mbit/s täckte 2016 ca 69 % av Sveriges yta, en ökning med drygt fyra procentenheter jämfört med året innan. Ökningstakten har dock minskat jämfört med året innan, då den var 14 procentenheter. För att öka motivationen till förbättrad geografisk mobiltäckning anser vi att ett mobiltäckningsmål som anger täckningsgrad av geografisk yta (för både datatjänster och taltjänster) bör tillföras bredbandsstrategin, så att även exempelvis vägsträckor inkluderas.

Landets företag och invånare men även offentlig sektor nyttjar bredband och mobiltelefoni dagligen och har ökande krav och förväntningar på utbyggnaden av fiber. Det händer mycket men utvecklingen visar att vi riskerar att få en ökande digital klyfta mellan stad och land, något som vi politiker bör uppmärksamma och vidta åtgärder mot. För att dra nytta av fördelarna och säkerställa Sveriges fortsatta konkurrenskraft är investeringar i bredbandsutbyggnaden i hela landet angelägna och de behöver prioriteras på alla nivåer, inklusive hos slutanvändarna.

Anette Åkesson (M)

Tobias Billström (M)

Anders Hansson (M)

Ewa Thalén Finné (M)

Thomas Finnborg (M)

Olof Lavesson (M)

Hans Wallmark (M)

Jonas Jacobsson Gjörtler (M)

Maria Malmer Stenergard (M)

Boriana Åberg (M)

Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M)

Gunilla Nordgren (M)